Täysistunto

Torstai 19.11.2026 klo 16.00—21.43

24. Lakialoite laeiksi terveydenhuoltolain 53 §:n, sosiaalihuoltolain 25 a ja 45 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveyden-huollosta annetun lain 10 a §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 36/2026 vp Alviina Alametsä vihr

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Alametsä, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.31 **Alviina Alametsä vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja kollegat, hyvää iltaa! Hallituksen sosiaali- ja terveyspolitiikka on ollut valitettavasti suurelta osin terveyspalveluiden heikentämistä. Kuitenkin valopilkkuna hallitus on toteuttanut terapiatakuun alle 23-vuotiaille. Kun kirjoitin aikoinaan kansalaisaloitettamme terapiatakuusta, eli nopeasta pääsystä maksuttomaan lyhytpsykoterapeuttiseen hoitoon, en tiennyt, kestääkö vuosia, vuosikymmeniä vai kuinka kauan, että laki etenisi. Nyt se on saatu voimaan edes osalle ihmisistä, mistä olen iloinen. Se ei kuitenkaan vielä riitä, ja toteutuksessakin on vielä merkittäviä puutteita.

Alkuperäinen kansalaisaloitteessamme esitetty kaikenikäisiä koskeva terapiatakuu sai edellisellä vaalikaudella laajaa kannatusta yli puoluerajojen. Aloitteen tavoitteena oli rakentaa Suomeen kaikille toimivat perusterveydenhuollon mielenterveyspalvelut, joissa ihminen pääsee nopeasti vaikuttavaan psykososiaaliseen hoitoon tai lyhytterapiaan heti ensimmäisen terveyskeskuskäynnin jälkeen. Nyt rajaus alle 23-vuotiaisiin kuitenkin jättää suuren osan suomalaisista ja myös suuren osan nuorista terapiatakuun ulkopuolelle.

Tutkitusti monet mielenterveyden ongelmat puhkeavat ennen 30:a ikävuotta, ja hoitamattomat mielenterveyden ongelmat voivat johtaa pitkäaikaiseen työkyvyttömyyteen. Nykyinen ikäraja jättää ulos myös suuren osan korkeakouluopiskelijoista. Matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut ovat parempia sekä ihmisille että taloudelle kuin lähinnä erikoissairaanhoitoon nojaava järjestelmä. Sijoitus mielenterveyteen maksaa tutkimusten mukaan itsensä moninkertaisesti takaisin. Sairaspoissaolot, työkyvyttömyys ja siitä johtuvien etuuksien kustannus vähenevät.

Mielenterveyden häiriöt ovat yksi suurimmista kansanterveydellisistä ja kansantaloudellisista haasteista Suomessa. Joka toinen suomalainen kokee jossain elämänsä vaiheessa mielenterveyden häiriön, mutta vain noin puolet sairastavista saa tarvitsemaansa hoitoa. Mielenterveyden häiriöiden kustannukset Suomelle ovat yhteensä yli 11 miljardia euroa

vuodessa. Kelan mukaan jo pelkät sairauspoissaolot mielenterveyssyistä maksavat menetettynä työpanoksena yli miljardi euroa vuodessa. Hoitoonpääsy on hidasta, ja hoidon viivästyminen syventää oireita ja lisää raskaamman hoidon tarvetta.

Arvoisa puhemies! Toteutettu terapiatakuun karsittu versio poikkeaa olennaisesti kansalaisaloitteella esitetystä. Takuu paitsi koskee vain rajattua ikäryhmää myös rajautuu kapeaan menetelmävalikoimaan. 23 vuoden ikärajalle ei löydy perustetta. Nuorisolaki määrittelee nuoriksi alle 29-vuotiaat, ja tutkimuksissa 18—29-vuotiaita tarkastellaan yhtenä ryhmänä.

Nuoret aikuiset ovat tällä hetkellä Suomen psyykkisesti kuormittunein aikuisten ikäryhmä, eikä tämä muutu merkittävästi 23 ja 24 ikävuoden välillä. THL:n Terve Suomi -tutkimuksessa psyykkinen kuormittuneisuus on yleisintä nuorilla aikuisilla. Kelan seurannassa vuonna 1997 syntyneistä naisista 33,9 prosenttia oli 28 vuoden ikään eli viime vuoteen mennessä saanut mielenterveysperustaista sairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutuspsykoterapiaa. Vuonna 2025 masennustilojen hoidossa käytettäviä SSRI-lääkkeitä taas käytti 11,5 prosenttia 18—29-vuotiaista naisista, kun vuonna 2016 vastaava osuus oli 7,1 prosenttia. Mielenterveyden häiriöt ovat yleisin syy nuorten työkyvyttömyyseläkkeelle.

Moni nuori opiskelija käy töissä mutta jaksaa vain juuri ja juuri. THL:n korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen mukaan lähes kolmannes korkeakouluopiskelijoista kokee merkittävää psyykkistä kuormittuneisuutta. Joka viides kokee toimeentulonsa erittäin niukaksi, ja kun nuori hakee apua, lähes kaksi kolmesta kokee, ettei sitä saa riittävästi. 22-vuotias ja 28-vuotias voivat yhtä huonosti, mutta vain toinen heistä kuuluu terapiatakuun piiriin, vaikka juuri tässä ikävaiheessa apu on erityisen edullista ja erityisen tehokasta.

Jos nuori jätetään odottamaan mielenterveyden hoitoa liian pitkään, lievästä tulee vaikeaa ja vaikeasta tulee pysyvää. Kun apua ei saa ja ongelmien annetaan pahentua, moni ei edes ehdi työelämään. Kevan mukaan niistä alle 30-vuotiaista, jotka hakevat työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutusta mielenterveyssyistä, vain joka viides on ollut töissä ennen hakemusta. Nämä nuoret eivät ole uupuneet työssä, he eivät koskaan ole päässeet edes sinne asti. Varhainen apu ja tuki olisi voinut muuttaa monen tarinan.

Terapiatakuun laajentamisen alle 29-vuotiaisiin on arvioitu kustantavan 43 miljoonaa euroa. Vertailun vuoksi: valtio maksoi 40 miljoonaa euroa korvauksia liikamaksuina turkistarhoille, kertoi Valtiontalouden tarkastusvirasto juuri, eikä niitä edes koeteta periä takaisin.

Arvoisa puhemies! Tämän perusteella tässä lakialoitteessani esitän, että laajennamme terapiatakuun koskemaan kaikkia alle 29-vuotiaita. Olen tehnyt myös erillisen talousarvioaloitteen määrärahasta tähän tarkoitukseen, ja toivon, että hallitus toteuttaa nämä muutokset.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.